

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESECNO PRILOGO „KMECKO DELO“

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno 32 din, polletno 16 din,
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.
Poštno-čkovni račun številka 10.603
Reklamacije niso poštnine proste.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Cene inseratom: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mail oglasi vsaka beseda din 1—

Prelom med Anglijo in Francijo

Sklenitev premirja Francije z Nemčijo in Italijo ni dovedla samo v najkrajšem času do ukinitve zavezništva med Angleži in Francozi, ampak celo do medsebojnih sovražnosti. Anglija je bila prepričana ob premirju, da bo prejela od Francije njeno brodogradnjo in letalstvo, kar se pa ni zgodilo.

Stališče Francije

V pogojih za premirje sta obljubili Franciji Nemčija in Italija, da ne bosta uporabili francoske mornarice proti bivšemu zavezniku Francije — Angliji. Francoska mornarica je prejela nalog, da se poda v domača pristanišča in bo tam razorožena pod nadzorstvom posebne nemško-italijanske komisije, katera natančno pazi na to, da izpolni Francija vse pogoje premirja.

Kaj je storila Anglija?

Dne 3. julija je proglasila Anglija prevzem nadzorstva nad vsemi francoskimi vojnimi ladjami, ki so v angleških pristaniščih. Ta korak je opravičila angleška vlada s sporočilom, da ne zaupa na obljube, ki sta jih dali Nemčija in Italija, da ne bosta uporabili francoske mornarice proti bivšemu francoskemu zavezniku. V prilogi angleškimi koristim in v upanju, da bo obnovljena neodvisnost Francije, je ukrenila Anglija vse potrebno, da skupni sovražnik (Nemci in Italijani) ne bi uporabil francoske mornarice proti njej (Angliji).

Koj po razglasitvi omenejnega sporočila je začela Anglija z nadzorovanjem francoske mornarice z obljubo, da nobena od ladij ne bo uporabljena za nadaljnje vojskovanje.

Pred angleškim napadom na francosko brodogradnjo

Že 3. julija so se pojavile znatne angleške vojne enote pred Oranom v Alžiru v severni Afriki, kjer se je mudil po pogodbi o premirju del francoskega vojnega brodogradnjskega dela.

Oran leži na zapadnem bregu Alžira in je moderno urejeno pristaniško mesto s 170.000 prebivalci, od katerih je 130.000 Francozov. Oran je najpomembnejše trgovinsko in industrijsko središče francoskega Alžira ter leži ob železniški progi Tunis-Casablanca. Mesto je vojaško utrjeno. Ima letalsko in mornariško oporišče. V Oranu, ki je nadškofijski sedež, so prišli Francozi do oblasti leta 1831. Angleži so poslali Francozom kapitana Hollanda z naročilom, da sprejmejo francoske vojne ladje pred Oranom in v drugih lukah v Maroku in Alžiru v šestih urah eno izmed naslednjih treh možnosti:

1. da odplovejo z angleškimi vojnimi ladjami ter skupno z njimi nadaljujejo borbo proti Nemčiji in Italiji;

2. da odplovejo z omejenim številom posadk v Anglijo, nakar bodo posadke prepeljane v domovino;

3. če hočejo vojne ladje, da bi bile uporabljene v vojni proti Nemčiji in Italiji, lahko odplovejo v katero izmed zapadnoindijskih luk, n. pr. v Martinique, kjer naj bi ostale do

konca vojne, njihove posadke se bodo pa svoobodno vrnila na Francosko.

Posebno opozorilo francoskemu admiralu

Kapitan Holland je izrecno opozoril francoskega admirala Soula, da bo prisiljeno angleško vojno brodogradnjo uporabiti silo, da ne bi prišle francoske vojne ladje Nemcem ali Italijanom v roke. Izrazil je nadalje upanje, da bodo angleški pogoji sprejeti in da ne bo potrebno izpostaviti francoskega vojnega brodogradnjskega strašni sili angleških bojnih ladij.

Francozi odklonili angleške predloge

Dve uri potem, ko je kapitan Holland na svojem rušilcu zapustil luko v Oranu, je priplulo pred luko močno angleško brodogradnjo oklopnico pod poveljstvom admirala Sommerwela, ki je pred Dunkerqueom v Belgiji rešil s svojim brodogradnjem nad sto tisoč francoskih vojakov v Anglijo. Z oklopnici je dospelo tudi več križark in močno brodogradnjo drugih edinic vojne mornarice. Medtem so se pogajanja s francoskim brodogradnjem nadaljevala in do popoldneva je poveljnik angleškega brodogradnjskega upal, da bodo angleški pogoji sprejeti brez prelivanja krvi. Francoski admiral Jean Soutal pa je odklonil angleške pogoje in sporočil, da bo na silo odgovoril s silo.

Napad Angležev

Ko so sprejeli Angleži francosko odklonitev, so napadle angleške bojne ladje francoske. Razvila se je ljuta bitka, v katero so possegla tudi angleška letala z nosilke letal »Ark Royal«. Letala so bombardirala francoske ladje. Par francoskih velikih bojnih ladij je bilo hudo poškodovanih, dva francoska rušilca in en nosilec vodnih letal so bili potopljeni.

Francozi so izgubili v tej bitki nad tisoč mornariških častnikov in mornarjev, ki so bili ubiti ali so utonili.

Odmev bitke v svetu

Pomorska bitka pri Oranu med bivšima zaveznikoma je različno odjeknila v svetu. Francija je napad tako razhudil, da je ukinita diplomatske stike z Anglijo. Italija in Nemčija sta odločno obsodili ta angleški korak. Amerika pa je izjavila, da mora ves demokratični svet z zadovoljstvom pozdraviti, da je prišla večina francoskega vojnega brodogradnjskega in da opravičuje postopanje francoske vlade angleški nastop pri Oranu.

Francoška mornarica bo ostala oborožena

Zaradi dogodkov pred Oranom sta obvestili nemška in italijanska vlada francoskega ministrskega predsednika maršala Petaina, da ne zahtevata več razorožitve francoske vojne mornarice. Prav tako je že odrejeno, da francoska pomorska in letalska oporišča v Sredozemlju ne bodo razorožena, dasi je bilo to določeno po pogodbi o premirju z Nemčijo in Italijo.

Francozi vrnila Angležem s protinapadom

Francoško mornariško poveljstvo je objavilo 7. julija, da sta napadla dva oddelka francoskih vodnih letal, ki so ju že razoroževali, a po dogodkih v Oranu znova oborožili,

v teku 6. julija angleška oporišča v Gibraltaru. Letala so bombardirala gibraltarske utrbe, pa tudi angleške ladje, ki so bile tedaj v luki. Najmanj ena večja ladja je bila zadeta.

Po vesteh iz mesta Šangaja na Kitajskem, ki je pa zasedeno od Japoncev, so zaplenile francoske oblasti v Indokini vse angleške ladje, ki so bile v vodah in pristaniščih Indokine.

Negotovost usode francoskih ladij v Aleksandriji

Angleški ministrski predsednik Churchill je poročal v parlamentu o položaju in o ukrepih angleške vojne mornarice proti francoski vojni mornarici. Izjavil je med drugim:

»Pred Aleksandrijo (v vzhodni severni Afriki, v Egiptu), kjer je veliko angleško vojno brodogradnjo, so zasidrane poleg ene francoske oklopnice tudi štiri francoske križarke in več manjših francoskih vojnih ladij. Vse te ladje smo obvestili, da jim ne bo dovoljeno, da bi zapustile luko in prišle v sovražne roke. Pogajanja in razgovori so v teku. Izdali smo ukrepe, da bodo francoske ladje potopljene, ako ne pristanejo na naše želje. Razumljivo je, da je to izzvalo nasprotstva med francoskimi in angleškimi častniki. Toda še danes zjutraj (4. julija) je ob priliki italijanskega letalskega napada na Aleksandrijo ena izmed francoskih vojnih ladij streljala s topovi proti skupnemu sovražniku. Onim francoskim mornarjem, ki žele nadaljevati vojno, bomo nudili vse ugodnosti, za ostale pa smo obljubili vrnitev v domovino.«

Francozi v strahu za svoje ladje pri otoku Martinique

Med tako zvanimi Malimi Antili nad Južno Ameriko je otok Martinique, ki je v francoskih rokah. Otok je francosko mornariško oporišče, kamor so se zatekle po prelomu med Anglijo in Francijo znatne francoske mornariške enote. Ladje okrog Martinique so dobile od Petainove vlade iz domovine potrebna navodila za primer, da bi začele angleške pomorske oblasti z zaporo ali blokado. Iz sedeža francoske vlade v Vichyju v Franciji poročajo, da ne pripisujejo nobenega pomena in zaupanja angleški izjavi, da blokada Martinique ne bo izvedena. Poudarjajo, da je treba po dogodkih v Oranu pričakovati nov angleški napad.

Zgodovina se ponavlja

Dogodki, kakor se ponavljajo sedaj, da namreč angleško brodogradnjo napada drugo brodogradnjo ter da uničuje vse ladje, ki bi mogle služiti za napad na angleški otok, so se v zgodovini že parkrat zgodili, zato je ostala do sedaj Anglija kot taka nepremagana. Tudi Napoleon je hotel na višku svoje slave, ko je podjarmil že polovico Evrope, napasti tudi Anglijo, ki se mu je edina še upirala, toda ni imel na razpolago dovolj brodogradnjske, da bi prepeljal svoje čete na angleški otok. Da bi mu Anglija preprečila to nakano, zato je napadla portugalsko in dansko brodogradnjo ter ga uničila, preden se je teh brodogradnjskih mogel Napoleon poslužiti za napad na Anglijo.